Llwybr Datblygu'r Gymraeg

2023-24

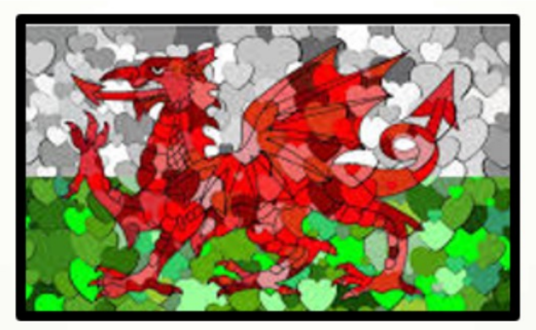

Darlithydd Cymraeg:

Bethan Griffiths

bethan.griffiths@pcydds.ac.uk

Darlith 2

Dydd Mawrth, 10^{fed} o Hydref 2023

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

Nod ac amcanion

- Cwis Cynhesu – Hanes yr Iaith
- Cyflwyniad i'r Dystysgrif Sgiliau Iaith
- Adnoddau Defnyddiol
- Adolygu rhannau ymadrodd.

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

Cwis Cynhesu – Hanes yr Iaith Gymraeg

Kahoot!

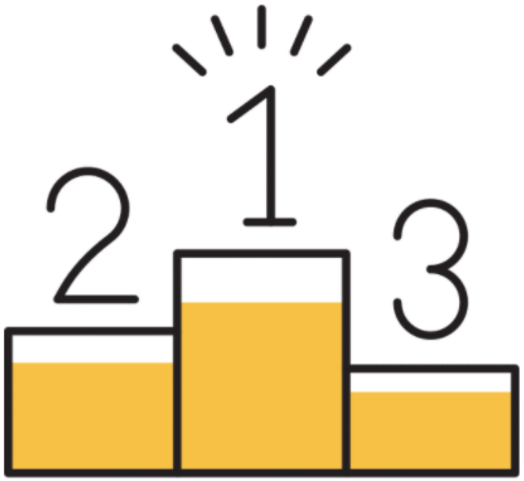

Coleg Cymraeg Cenedlaethol

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Tystysgrif Sgiliau Iaith

2023 – 2024

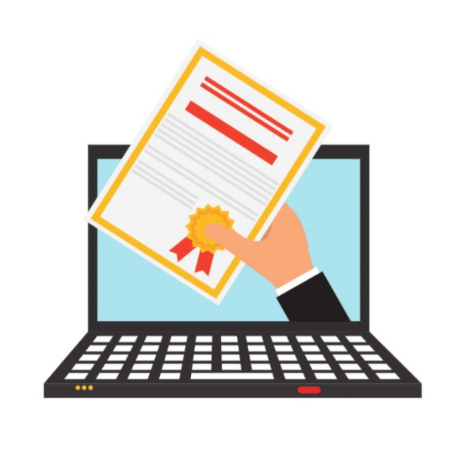

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith

CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

BETH YW'R DYSTYSGRIF?

Mae myfyrwyr sydd â sgiliau dwyieithog yn fwy tebygol o gael swydd dda wrth raddio. Bydd ennill y Dystysgrif yn gymorth i chi wrth ymgeisio am swyddi yn y dyfodol.

Os ydych yn astudio mewn prifysgol yng Nghymru, mae'r Dystysgrif yn cynnig ffordd o ennill cymhwyster i gydnabod eich sgiliau yn y Gymraeg. Mae'n dystiolaeth o'ch gallu i gyfathrebu'n gywir, yn hyderus ac yn broffesiynol drwy gyfrwng y Gymraeg, ar lafar ac yn ysgrifenedig. Mae'r asesiadau wedi eu cynllunio'n arbennig er mwyn rhoi prawf ar y sgiliau iaith fydd eu hangen arnoch wrth ddefnyddio'r Gymraeg mewn amgylchiadau proffesiynol. Achredir y Dystysgrif gan CBAC.

Pam cofrestru?

Tystysgrif Sgiliau Iaith

Pam ymgeisio?

- Cymhwyster ychwanegol i'r CV
- Dangos tystiolaeth o dy sgiliau iaith
- Codi hyder a gwella cyflogadwyedd

Am fwy o wybodaeth...

Coleg Cymraeg Cenedlaethol

WWW.COLEGCYMRAEG.AC.UK/TSI

Yr Asesu

Y Cyflwyniad Llafar (Asesiad Ar-lein) 50%
(Dyddiad i'w gadarnhau)

Asesiad Ysgrifenedig 50%

8fed o Fai 2023

Graddau

GRADDAU'R DYSTYSGRIF

Mae dwy ran i'r Dystysgrif, sef y Cyflwyniad Llafar a'r Arholiad Ysgrifenedig.

Mae pedwar canlyniad posibl ar gyfer y Dystysgrif:

- Rhagoriaeth
- Clod
- Llwyddo
- Methu.

Fel arfer, y trothwy llwyddo fydd 50% i bob cydran, sef y cyflwyniad llafar a'r arholiad ysgrifenedig. Gall yr union drothwyon ar gyfer y gwahanol raddau newid wrth i'r asesiadau gael eu dyfarnu.

Bydd pob ymgeisydd yn derbyn marc allan o 100 ar gyfer y ddwy gydran. Rhaid llwyddo yn y ddwy gydran i dderbyn tystysgrif.

Sut i gofrestru?

https://colegcymraeg.ac.uk/forms/tystysgrif-sgiliau-iaith-prifysgol/

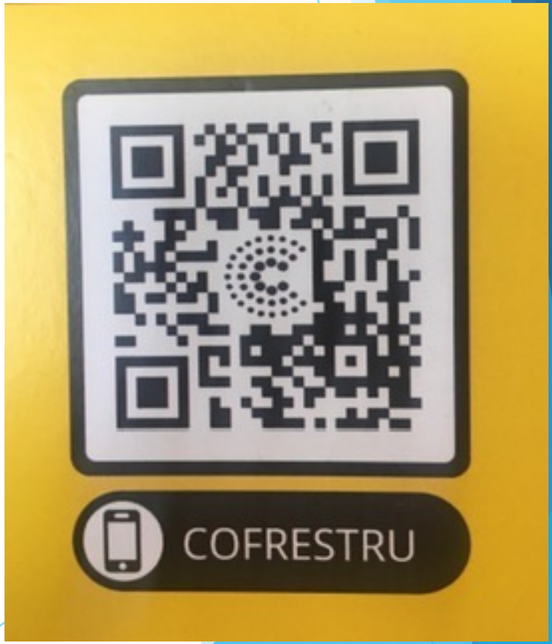

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith

CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

Adnoddau defnyddiol

Apiau

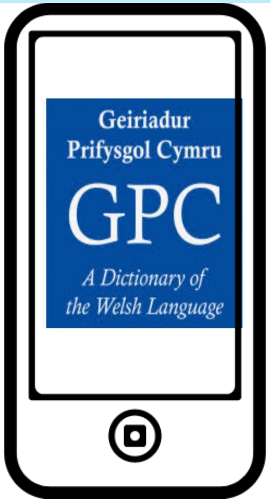

http://www.canolfanpeniarth.org/CBAC

www.porth.ac.uk

www.colegcymraeg.ac.uk

www.geiriadur.net

http://www.geiriaduracademi.org

http://geiriadur.ac.uk/gpc/gpc.html

Cysgliad

- Gwirydd Sillafu a Gramadeg

Cysill™

- Casgliad o eiriaduron electronig

Cysgeir™

https://myfyrwyr.pcydds.ac.uk/wp-content/uploads/2019/03/Installing-Cysgliad-CYM.pdf

Cyngor ar sut i ddefnyddio Offer iaith

- https://sway.office.com/DlCeeTQkGFkqp6HH?ref=Link

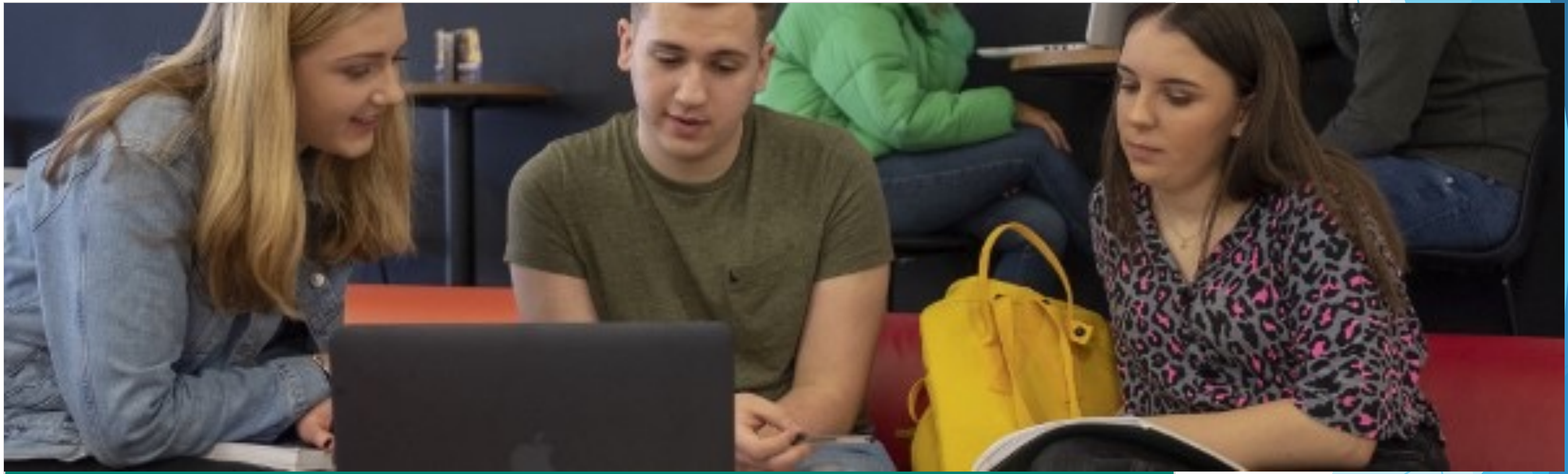

Go to this Sway

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith

CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

Prif Sgrîn Cysgeir

Bocs Geiriau

Gair Blaenorol/Nesaf

Chwilio am air

Rhestr Hanes

Porwr Geiriau o'r Gair Hwn

Botwm Ymadroddion Cysylltiedig

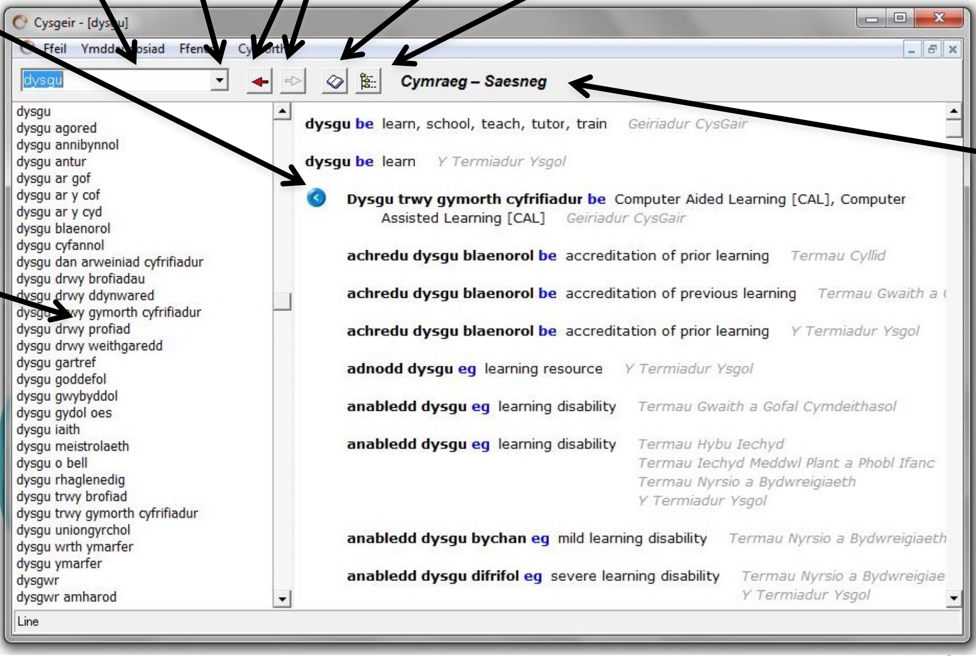

Newid Iaith y Geiriadur

Rhestr Eiriau

Y Botwm Pori

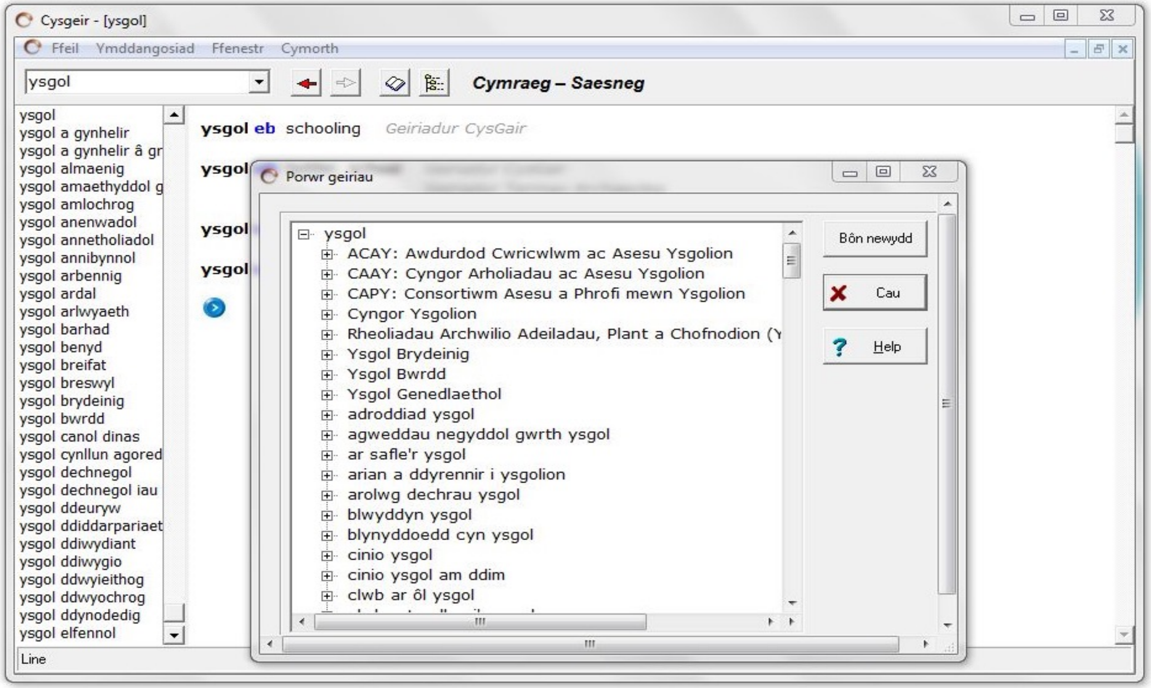

Mae'r ffenestr hon yn dangos y cysylltiadau rhwng geiriau, ac yn galluogi'r defnyddiwr i weld ymadroddion cysylltiedig a chwilio am gyfieithiadau ohonynt.

Beth yw Cysill?

Gwirio Sillafu, Gramadeg a Thesawrws

Mae **gwirydd sillafu** cyfrifiadurol yn gweithio drwy chwilio am eiriau unigol yn eich dogfen nad yw'n eu hadnabod - hynny yw, geiriau sy ddim yn ei eiriadur mewnol.

Ar ôl oedi ar air o'r fath, bydd y gwirydd sillafu'n awgrymu geiriau o'i eiriadur a all, o bosibl, gael eu cyfnewid am y gair dieithr.

Mae **gwirydd gramadeg** neu arddull yn ceisio adnabod cyfuniadau o nifer o eiriau sy'n dangos strwythur gramadegol neu strwythur arddull arbennig.

Yn y Gymraeg, er enghraifft, rhaid i ansoddair fel 'mawr' dreiglo'n feddal ar ôl enw benywaidd unigol, fel 'cath'. 'Cath fawr' sy'n gywir ac nid 'cath mawr'. Cyn belled â bod y rhaglen gyfrifiadurol yn gallu adnabod y strwythur hwn yn gywir (sef ansoddair ar ôl enw benywaidd unigol), bydd yn gallu gwneud yn siwr bod yr ansoddair wedi'i dreiglo'n gywir.

Defnyddio Cysill…

Ry'n ni'n gallu defnyddio Cysill mewn un o ddwy ffordd…

1. oddi fewn i'n rhaglen prosesu geiriau – Word /Outlook
2. drwy'r wefan www.cysill.com

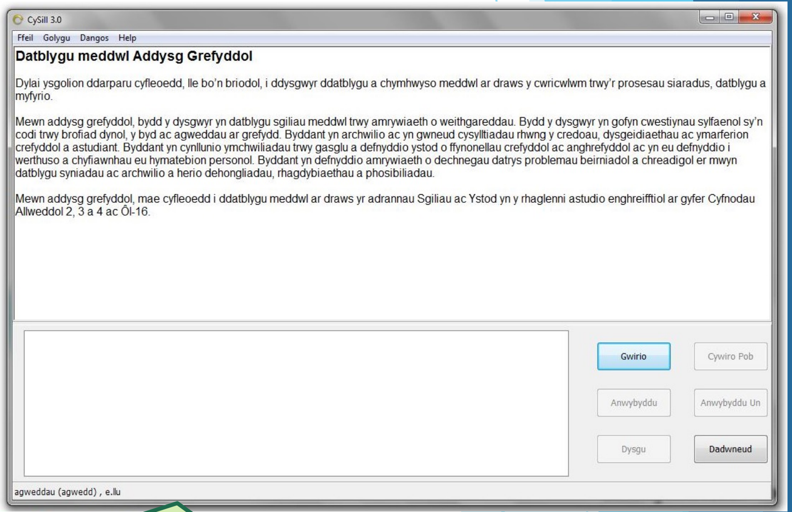

Dydy Cysill ddim yn gweithio yn Word ar gyfrifiadur Mac yn anffodus

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Rhagoriaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG

Defnyddio Cysill…

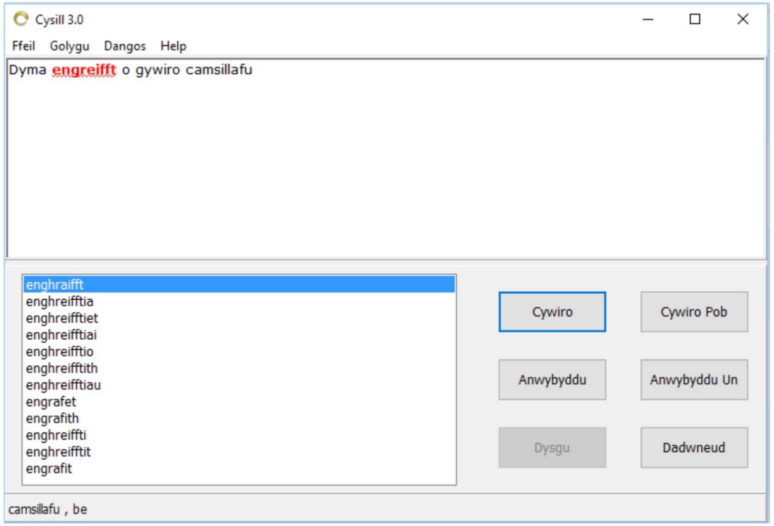

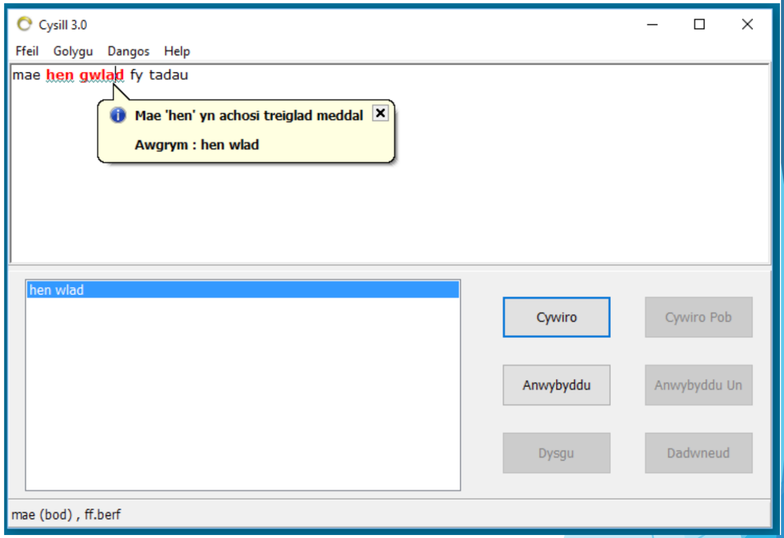

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith

CANOLFAN
GWASANAETHAU
CYMRAEG
WELSH LANGUAGE
SERVICES CENTRE

Ap Treiglo…

- Ap treiglo (am ddim)

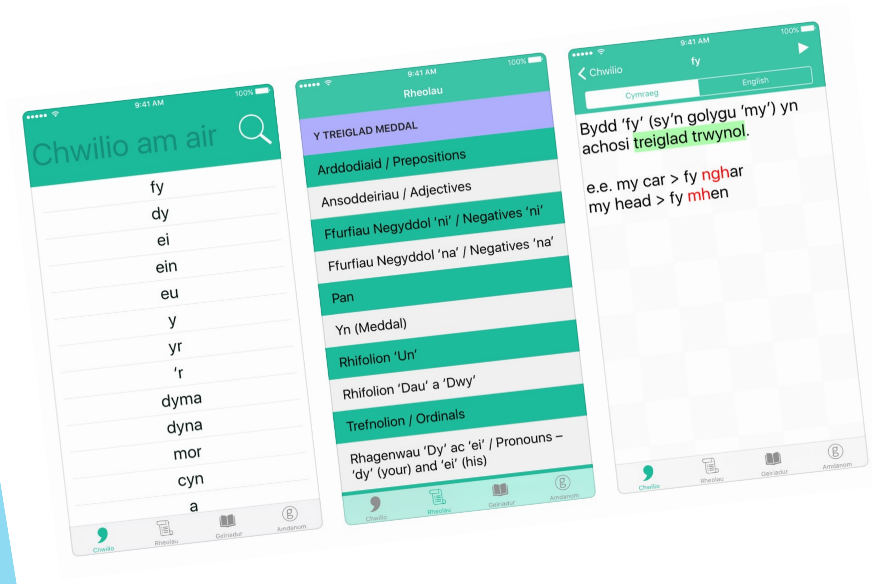

Nod Ap Treiglo ydy cynorthwyo siaradwyr Cymraeg a dysgwyr i wirio'r treigladau. Mae elfen chwilota'r ap dim ond yn cynnwys y geiriau hynny sy'n achosi i'r geiriau sy'n eu dilyn yn syth dreiglo. Felly nid yw'n cynnwys pob rheol treiglo yn y Gymraeg. Ond wrth ddefnyddio elfen adolygu yr ap, dylech allu dod o hyd i'r holl reolau fydd yn eich cynorthwyo i wybod pryd i dreiglo.
Wrth ddefnyddio'r ap hwn, dylech gofio rhai egwyddorion cyffredinol …

*** Dydy enwau priod (proper nouns) ddim fel arfer yn treiglo – i Dafydd**
*** Dim ond enwau lleoedd Cymraeg fydd yn treiglo – o Fryste, ond o Birmingham**
*** Fydd enwau sydd wedi eu benthyg o'r Saesneg ddim fel arfer yn treiglo e.e. dwy gêm, dau grŵp**

Cysylltiadau Defnyddiol…

https://www.bangor.ac.uk/canolfanbedwyr/tiwtorial-cysgliad.php.cy

https://www.cysgliad.com/cysill/arlein/

https://www.cysgliad.com/cy/

https://myfyrwyr.pcydds.ac.uk/wp-content/uploads/2019/03/Installing-Cysgliad-CYM.pdf

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith | CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

To bach!

Mae To Bach yn rhaglen rhad ac am ddim sy’n gwneud y gwaith o osod acenion a nodau ar gyfer y Gymraeg yn ddidrafferth. Drwy ddefnyddio'r bysell Alt Gr mae modd gosod to bach ar ben y llafariaid (â, ê, î, ô, û, ŵ, ŷ) ac acenion amrywiol (á è ï ac ati).
https://www.interceptorsolutions.com/tobach

Alt Gr	+	A	yn rhoi	â
Alt Gr	+	E	yn rhoi	ê
Alt Gr	+	I	yn rhoi	î
Alt Gr	+	O	yn rhoi	ô
Alt Gr	+	U	yn rhoi	û
Alt Gr	+	W	yn rhoi	ŵ
Alt Gr	+	Y	yn rhoi	ŷ

Cofiwch hefyd newid iaith eich cyfrifiadur Windows i’r Gymraeg, mae’n galluogi’r to bach ac yn peidio â chywiro’r Saesneg yn awtomatig.

/office/language-accessory-pack-for-office-82ee1236-0f9a-45ee-9c72-05b026ee809f?ui=en-us&rs=en-us&ad=us

Llyfrau defnyddiol

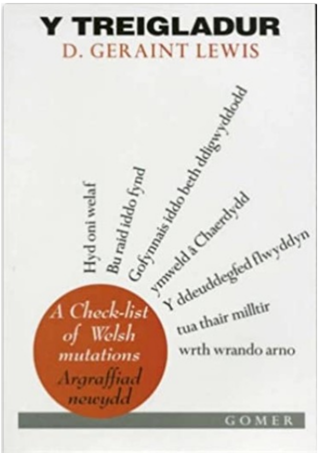

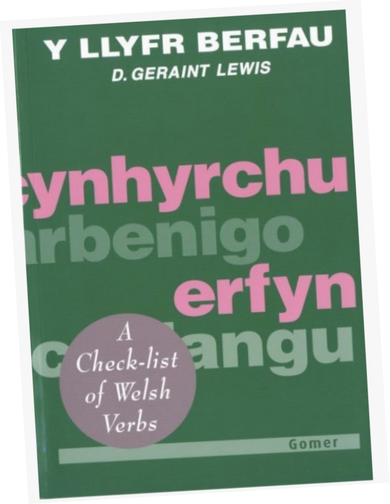

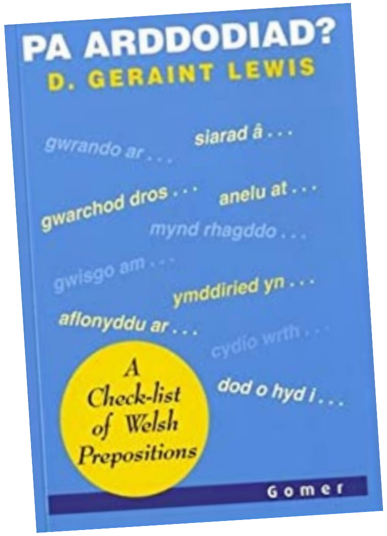

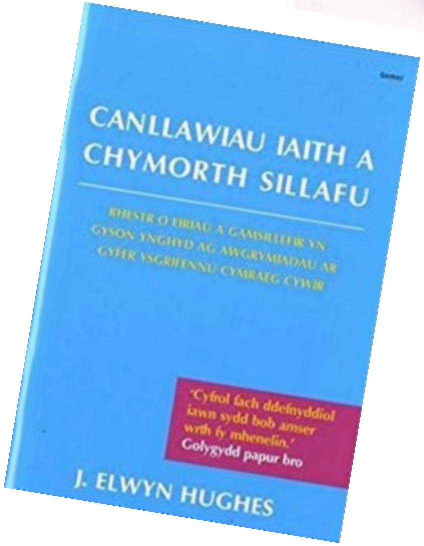

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith

CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

Beth ydy rhannau ymadrodd?

Adolygu
Rhannau
Ymadrodd

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

Rhannau ymadrodd.

- Termau gramadegol sy'n ein helpu ni i wybod sut mae geiriau'n ymddwyn e.e. sut a pham maent yn treiglo, beth yw eu lleoliad mewn brawddeg a.y.y.b.
- Enghreifftiau: enw, berf

YMARFER SYDYN

- Sawl rhan ymadrodd y gallwch chi feddwl amdanyn nhw?

Ysgrifennwch eich syniadau ar
www.menti.com
3858 1861

ENW / ENWAU *NOUN/S*

*Gair sy'n cael ei roi ar rywbeth er mwyn ei adnabod a gwybod **beth** ydyw.*

Mae gan bob enw ffurf **unigol** a **lluosog** e.e. problem / problemau; plentyn / plant

Mae i bob enw yn y Gymraeg **genedl** h.y. mae pob enw naill ai yn **wrywaidd(eg)** neu'n **fenywaidd (eb)** e.e. y ward **hon**, y gwaith **hwn**.

Serch hynny, ceir rhai enghreifftiau sy'n gallu bod yn fenywaidd neu'n wrywaidd **(egb)** e.e. munud, llygad, cwpan.

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

ENW / ENWAU *NOUN/S*

enw priod enw person, peth, iaith neu le arbennig e.e. William, Dafydd, Caerdydd, Ysgol y Wern, mis Mai, Y Pasg a.y.y.b.

Ceir **prif lythyren** ar ddechrau **enw priod** bob amser.

enw torfol enw ar gasgliad o bobl neu bethau e.e. tyrfa, haid

enw diriaethol enw ar rywbeth 'real' h.y rhywbeth y gallwn ni gyffwrdd ag e e.e. bwrdd, cadair

enw haniaethol enw ar rywbeth na allwn ni ei gyffwrdd e.e. hapusrwydd, cariad

RHAGENW / RHAGENWAU

PRONOUN/S

Gair a ddefnyddir yn lle enw.

e.e. fi, ti, fe, nhw, ninnau, hwn

Sylwch ar y gwahaniaeth rhwng y ddwy frawddeg ganlynol:

Mae **Siân** yn hoff iawn o'i gwaith. (*enw)*

Mae **hi**'n hoff iawn o'i gwaith. *(rhagenw)*

ANSODDAIR / ANSODDEIRIAU
ADJECTIVE/S

*Gair sy'n disgrifio enw neu ragenw h.y. dweud **sut** beth ydyw.*

e.e. sefyllfa **anodd**

pryder **mawr**

prydau bwyd **prydlon**

merch **hapus**

Fel arfer yn y Gymraeg mae’r ansoddair yn dod **ar ôl** yr enw. Serch hynny mae rhai sy'n digwydd fynychaf **o flaen** yr enw (sylwer y ceir treiglad meddal **ar ôl** ansoddair)

e.e. **hen** wers

priod waith

annwyl ferch

unig gyfle

hoff liw

CYSYLLTAIR / CYSYLLTEIRIAU

Conjunction/s

*Gair sy'n **cysylltu** geiriau, cymalau neu frawddegau.*

e.e. trefniadau **a** chynlluniau
un **neu** ddau
Roedd John yn hwyr i'r gwaith **oherwydd** / **o achos** y ddamwain.
Aeth John yn ôl i'w sedd **ond** ni lwyddodd i gwblhau'r gwaith.
Mae hi'n brysur yma heddiw. Mae pawb yn gweithio fel lladd nadroedd. > Mae hi'n brysur yma heddiw **ac** mae pawb yn gweithio fel lladd nadroedd.

ARDDODIAD/ARDDODIAID *PREPOSITION/S*

- <u>**Arddodiad / Arddodiaid**</u> *Preposition/s*
-
- *Gair sy'n dangos y berthynas rhwng un person neu beth a pherson neu beth arall. Yn aml, mae arddodiad yn disgrifio **ble mae** un peth mewn perthynas â rhywbeth arall.*
-
- e.e. Mae'r gwaith **ar** y ddesg.
- Mae'r disgyblion **yn** y dosbarth.
- Mae'r ffeiliau **wrth** y drws.

<u>BANNOD (Y FANNOD)</u>
THE ARTICLE

*Gair sy'n gwneud enw'n **benodol** yw bannod a cheir tair ffurf ar y fannod bendant yn y Gymraeg: **y, yr 'r** (sef **the** yn Saesneg). Ni cheir bannod amhendant yn y Gymraeg - h.y. **a** neu **an** yn Saesneg.*

e.e. **y** bobl

yr amser a'**r** ymdrech

Mae'**r** disgybl yn gweithio'n gyson.

BERF/AU *VERB/S*

*Gair sy'n nodi **beth** sy'n cael ei wneud.*

*Mae berf yn cyflawni **tair** swyddogaeth - dangos **person** (fel arfer), **amser** a **gweithred**.*

e.e. **gwelais**

y weithred yw **gweld**

fi yw'r person

yn y gorffennol y digwyddodd hyn

Geiriau i'w cofio:

cwmpasog (y ffurf hir) y mae ef yn cerdded

cryno (y ffurf fer) cerdda ef

Unsorted		
eistedd		rhedais
neidio		eisteddais
rhedeg		cerddais
cerdded		neidiais
chwerthin		gorweddais
taflu		bwytais
bwyta		chwerthais
gorwedd		taflais

BERF/AU *VERB/S*

Ceir chwe pherson i bob berf:

UNIGOL	LLUOSOG
1. fi	1. ni
2. ti	2. chi
3. ef/hi	3. nhw

GODDRYCH A GWRTHRYCH BERF

SUBJECT AND OBJECT OF THE VERB

GODDRYCH - yr un sy'n gwneud y weithred (*Subject*)

GWRTHRYCH - yr un sy'n dioddef y weithred (*Object*)

Darllenodd y disgybl lyfr da ddoe.

y disgybl - **goddrych** (yr un sy'n gwneud y weithred)

llyfr da - **gwrthrych** (yr un sy'n dioddef y weithred)

YSGIFENNWCH AR EICH BYRDDAU GWYN BACH...

- Pa air yn y brawddegau sy'n dilyn yw'r gwrthrych?

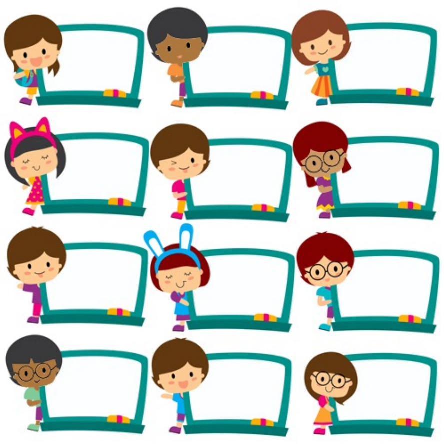

YSGIFENNWCH AR EICH BYRDDAU GWYN BACH…

- Pa air yn y brawddegau sy'n dilyn yw'r **goddrych**?

Mae Alun yn mynd i'r siop

YSGIFENNWCH AR EICH BYRDDAU GWYN BACH…

- Pa air yn y brawddegau sy'n dilyn yw'r **goddrych**?

Gwelodd y gath ddyn

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

YSGIFENNWCH AR EICH BYRDDAU GWYN BACH...

- Pa air yn y brawddegau sy'n dilyn yw'r **goddrych**?

Cafodd y llyfrau eu marcio.

BERFENW / BERFENWAU
INFINITIVE/S / VERB-NOUN/S

Dyma ystyr neu enw'r ferf - enw'r gweithgaredd yn unig a geir
e.e. ysgrifennu, darllen, gobeithio, nodi

Mae'r berfenw'n ddau air yn Saesneg h.y. **to +** y ferf e.e. to say, to think, to believe a.y.y.b. ond yn y Gymraeg, dim ond y berfenw ei hun sydd ei angen, e.e. dweud, meddwl, credu.

Y berfenw sydd i'w gael yn y geiriadur.

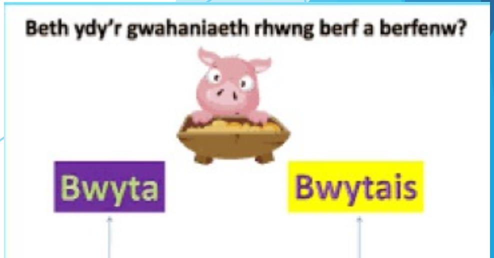

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

PA UN YW'R BERFENW?

ysgrifennu

cafodd

PA UN YW'R BERFENW?

dawnsiaf

gweld

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith

CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

PA UN YW'R BERFENW?

eistedd

cer

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

PA UN YW'R BERFENW?

bod

byddaf

PA UN YW'R BERFENW?

cerddais

mynd

PA UN YW'R BERFENW?

rhedeg

rhedwyd

PA UN YW'R BERFENW?

aroglais

arogli

PA UN YW'R BERFENW?

beirniadu

beirniadir

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

RHAGOR iaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG
WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

ADFERF / ADFERFAU
ADVERB/S

*Gair sy'n disgrifio **berf, ansoddair neu adferf arall.** Maent yn ateb y cwestiynau:*

Sut? Ble? Pryd? Pam?

penderfynwyd **yn unfrydol** (ychwnaegu at ein gwybodaeth am y ferf "penderfynu")

yn **eithaf** pwysig (ychwanegu at ein gwybodaeth am yr ansoddair "pwysig")

unwaith **eto** (ychwanegu at ein gwybodaeth am yr adferf "unwaith")

ADFERF / ADFERFAU
ADVERB/S

Gellir ffurfio adferf drwy roi **yn** o flaen ansoddair

e.e Gweithiodd y pennaeth **yn gyflym**.

Mae **cyflym** yma yn disgrifio **gweithiodd**,

ac yn ateb y cwestiwn: **Sut?**

Cyrhaeddodd Huw y cyfarfod **yn hwyr.**

Mae **hwyr** yma yn disgrifio **cyrhaeddodd,**

ac yn ateb y cwestiwn: **Pryd?**

Tasg – Llenwi'r Bylchau

ENW eb /eg / egb / ell n.f / n.m / n.m.f / n.pl	**ANSODDAIR** a. a.	**ADFERF** adf. ad.	**BERFENW** be. v.
cymdeithas			
	cyflym		
			trefnu
cost			
		yn flasus	
			arbenigo
	effeithiol		
penderfyniad			
		yn weithgar	
			gwybod

Diwrnod Shwmae Su’mae, **15fed o Hydref**, 2023!

Beth fyddch chi’n ei wneud o ddathlu?

http://www.shwmae.cymru/